

Vejen, aabner Lovforslaget, som det her foreligger, ikke nogen Vej, ad hvilken man kan afgøre Spørgsmaalet mellem en Amt- og en Sognekommune om, hvem der her skulde have Fortrinsret.

Jeg tror, at Forslaget, som det foreligger, allerede i § 1 lider af væsentlige Mangler, som ville være vanskelige at afhjælpe ved Ændringer. Naar dernæst Lovforslagets § 2 gaar ud paa, at der skal ydes Erstatning for Ekspropriation af Vejmateriale til Landevejs Anlæg og Vedligeholdelse, er det ganske vist noget, der vil være i Strid med de gældende Regler for Ekspropriation til Landeveje og Jærnbaner efter, hvad det ærede Medlem selv har oplyst. Jeg vil ikke benægte, at naar man i øvrigt vil gaa til en Lovgivning om disse Spørgsmaal, vilde det ogsaa være rigtigt at tage det Spørgsmaal op, hvorvidt der er Grund til at give fuld Erstatning i dette Tilfælde, men som Forholdet for Tiden er, forekommer det mig dog ikke, at der er Grund til her at stille Biveje anderledes end Landeveje og Jærnbaner. Naar endelig Lovforslaget i § 3 henviser til Reglen i Frd. af 23de April 1845 med Hensyn til de Taksationsmænd, som skulde afgøre Erstatningsspørgsmaalet, er jeg efter den ærede Forslagsstillers Bemærkninger ikke i Stand til at skønne, af hvilken Grund han har ønsket at anvende disse Regler fremfor de Regler, der dog ere nærmest, nemlig Fdg. af 13de December 1793 § 16, hvor der findes Bestemmelser om, paa hvilket Tidspunkt en Taksation skulde foretages, hvilket ogsaa er et Moment, der spiller en vis Rolle. Jeg mener derfor for mit Vedkommende ikke at kunne tiltræde Lovforslaget, og jeg tør ikke anbefale det til Tingets videre Fremme, i alt Fald ikke uden at det undergik meget væsentlige Forbedringer, saa at det under alle Omstændigheder kom til at hvile paa et langt bredere Grundlag. Men det mener jeg kunde ikke skaffes til Veje, uden at Sagen eventuelt toges op af Regeringen til nøjere Drøftelse efter Forhandling med Kommunerne rundt omkring i Landet.

Lohmann: Skønt det foreliggende Lovforslag vistnok har store Mangler i formel Henseende, og skønt jeg ogsaa maa give den højtærede Minister Ret i, hvad han for nylig udtalte, at Lovforslaget i den foreliggende Form vistnok er ganske uigennemførligt og umuligt, kan jeg dog alligevel ikke andet end udtale min Tilslutning til den Tanke, som ligger til Grund for Forslaget, og min Anerken-

delse til den højtærede Forslagsstiller, fordi han overhovedet har sat denne Sag under Forhandling her i Tinget. Jeg tror, det er en Sag, der trænger til at komme under Overvejelse i Rigsdagen. Det Forhold, som Forslaget vedrører, har nemlig i Tidens Løb udviklet sig til at medføre megen Ubillighed. Men der har ikke blot udviklet sig megen Ubillighed, men de gamle Bestemmelser, som her ere gældende, ere efterhaanden, som Tiden er gaaet frem, komne i ligefrem Strid med Grundlovens § 82, som værnere om Ejendomsrettens Ukrænkelighed. Jeg vilde have sat Pris paa, at den højtærede Minister vilde have udtalt sig om, hvorledes det er muligt at forlige disse gamle Bestemmelser med Grundlovens § 82. De gældende Bestemmelser, som den ærede Forslagsstiller søger at udvikle ved det foreliggende Lovforslag, ere Bestemmelserne i Frd. 13de December 1793, Pl. 4de Juni 1845 og Lov 15de Maj 1868. Her har man Hovedbestemmelserne om alle de herhenhørende Forhold. Grundbestemmelsen i Forordningen af 1793 siger, at Sten, Grus, Jord og Sand kan tages, hvor det findes, til Landeveje uden Betaling ikke blot til deres Anlæg, men ogsaa til deres Vedligeholdelse, og det kan — vel at mærke — tages uden Betaling for Materialet. Plakat af 1845 derimod bestemmer, at kun Grus maa tages til Kommunernes Biveje, den taler ikke om Jord, Sten og Sand, men nævner kun, at Grus kan tages til Kommunens Biveje. Endelig giver Loven af 1868 Ret til at tage Grus til Statens Jærnbaner, men samme Lov bestemmer udtrykkelig, at hvor der tages Sten, skal der ydes fuldstændig Erstatning for disse efter uvildige Mænds Skøn. Hvis man nu sammenligner disse gamle Bestemmelser, vil man se, at der dog gaar en vis Udvikling igennem dem, lige fra den første Bestemmelse af 1793 til Loven af 1868. I 1793 maa man være gaaet ud fra, at disse Materialier, altsaa Sten, Grus, Jord og Sand, ikke have nogen eller en i alt Fald forsvindende Værdi for vedkommende Grundejer, at de ikke have nogen Værdi ud over, hvad de kunne bruges til som Agerland, og det er derfor, man har givet den Bestemmelse, at der ikke skulde ydes anden Erstatning end for, hvad der kunde gro paa Stedet som Agerland, og endvidere Erstatning for den Ulempe, som Grusgravningen i øvrigt førte med sig. Den gamle Bestemmelse gik for Resten i det hele taget meget lemfældig til Værks og søgte saa vidt muligt at undgaa at gaa Enkeltmands